

ÖGF-Lövet

MEDLEMSBLAD FÖR ÖSTGÖTA GENEALOGISKA FÖRENING Nr 130 SEPTEMBER 2017

insides

Nytt antavlehäfte

Det händer mycket både i form av kurser och träffar i ÖGF:s lokaler i både Norrköping och Linköping i höst. Dessutom utkommer häfte nummer 6 i skriftserien Östgötska antavlor, som innehåller elva kompletterade antavlor ur ÖGF-Lövet. Denna gång säljs antavlorna både som häfte, cd och på USB-sticka. Mer om höstprogrammet på Sidan 2

Kändis över en dag

Hilda Olsson på Målslätten i Täby gjorde inte mycket väsen av sig under sitt 89-åriga liv. Men över en natt 1946 förvandlades hennes vardag då hon fick besök av radiomannen Lars Madsén.

Sidorna 5-6

Anor på djupet

Arne Fagerstedt presenterar i detta nummer en antavla över sin svåger, cykelhandlaren Sven Bohman i Valla.

Sidorna 7-15

Hjälp ambassadören

USA:s tf ambassadör i Sverige David E Lindwall var en av besökarna under Amerikaveckan i Kinda i år. Han bad ÖGF om hjälp att spåra sin svenska släkt. Vi låter frågan gå vidare till läsekretsen.

Sidan 18

Profiler ur tiden

Två välkända släktforskare har gått ur tiden under sommaren. Det är dels ÖGF-medlemmen och föreningen DIS mångårige ordförande Sture Bjelkåker, dels bygdeforskaren Olov Mattsson i Österbymo. Läs minnesorden på

Sidan 20

Bild av forna tiders slit

Det är inte ofta som ÖGF-Lövet får möjlighet att presentera vardagsbilder från förr.

Men i detta nummer berättar Peter Ivarsson om sin släkt och bland annat om sin farfars far Axel Ivarsson som var stenarbetare vid Öjebro och senare i Mjölby.

Fotot ger en ögonblicksbild av hur det kunde se ut i vardagen för våra förfäder, men liknande bilder från vardagliga sysslor är det ont om. Har du sådana bilder är du välkommen att höra av dig till ÖGF-Lövet. Sidorna 16-17

Axel Ivarsson (till vänster) på jobbet som stenarbetare omkring 1910. Bilden är sannolikt tagen i samband med stenbrytning.

Rykten leder inte till dom

Lika inför lagen ska vi alla vara och ingen ska dömas ohörd, eller på lösa rykten. Det är självklart idag.

Men hur var det förr, då domstolar och häradsrätter befolkades av lekmän som valts för sitt goda rykte

(och/eller sin goda ställning) i samhället?

Om det ger Märten Swärds artikel från gränstrakterna mellan Skedevi och Simons-torp besked. Det visar sig att 1600- och 1700-talets nämndemän var minst lika bra på

att skilja fakta från skvaller som vi utgår från att domstolarnas ledamöter är idag. Det ledde till att den mordmiss-tänkte skogvaktaren Lars Jönsson fick leva tills han blev 86 år...

Sidorna 3-4

Tant Hilda, eller Hilda Maria Olsson som hon egentligen hette, så som tecknaren Ewert Karlsson såg henne vid sitt besök 1949. Han var lantbrukare från Mogata och tecknade på fritiden tills han på 1950-talet flyttade till Huddinge och fick anställning på Stockholms-Tidningen. Med tiden blev han en av världens mest hyllade karikatyrtecknare och tre av hans teckningar gav honom titeln världsmästare.

Tant Hilda på Målslätten

För 70 år sedan blev Tant Hilda på Målslätten, Tåby socken rikskändis genom ett radioprogram!

Tant Hilda hette egentligen Hilda Maria Olsson och hon föddes på Korskullen, Skönberga, 1861. Hon kom som ettåring med föräldrarna till Tåby och Tåby gård där fadern Karl Olsson (1833–1887) blev stalldräng. 1868 flyttade familjen till torpet Gropen under Tåstad, Tåby sn. Tio år senare, 1878, köpte fadern ett torp på Målslätten och familjen flyttade dit. I den stugan bodde sedan Hilda till sin död 1950.

Hon råkade ut för två olyckshändelser i sitt liv. Som sjuåring blev hon stängad av en vildsint bagge i bröstet så att bröstkor- gen blev intryckt och hon fick gå dubbelvikt och puckelryggig i resten av sitt liv.

Senare fick hon en högaffel i magen under arbete i en lada så att bukhinnan brast. Hon blev handikappad resten av sitt liv och kunde äta ytterst lite och mest flytande föda. Hon hade även det materiellt mycket fattigt. Fadern dog 1887 och modern Brita Maria Ekström (1824–1905) var sängliggande och vårdades av dottern Hilda i 27 år. Familjens uppehälle

kom tidigt på dottern Hildas lott och med vävning, stoppning och bärplockning lyckades hon dra sig fram.

En dag 1946 kom radiomannen Lars Madsén till den lilla stugan och han fick tant Hilda att berätta om sitt liv. Hennes berättelse gick rakt in i lyssnarnas hjärtan, unga som gamla. Tant Hilda blev rikskändis och det pratades i radio, skrevs i tidningar och journalister, fotografer och människor vallfärdade till den lilla stugan på Målslätten. Lantbrevbäraren som skulle till hennes adress fick överfulla post-säckar med brev, gåvor, matvaror och

pengar som folk hade skänkt.

Trots all uppmärksamhet och gåvor så bodde tant Hilda kvar i sin lilla stuga och hon skänkte pengar bl.a. till missionen som låg henne varmt om hjärtat. Tant Hilda dog 1950 och hon ligger begravnen på Tåbys kyrkogård. Hon ville ha en enkel grav, så till gravsten fick det bli en

ekplanka från stugans farstutrappa.

Det har både skrivits och pratats en del om Tant Hilda genom åren och hembygdsföreningar har förr haft vandringar till hennes stuga. En som skrivit mycket om tant Hilda är lantbrukaren och reportern Inga-Lis Moberg i Rimforsa, själv uppvuxen i Nybble, Tåby. Nedan kan du

läsa en av hennes berättelser om Hilda.

Idag är det nog inte många kvar i livet som minns tant Hilda, det har ju trots allt gått 67 år sedan hon gick ur tiden.

Fler bilder och annat om tant Hilda finns på min hembysgssida om Tåby. www.vikbolandet.net

Robert Kronqvist

Tant Hildas kyrkoväg

av Inga-Lis Moberg

Nattkyllan släpper sitt svala grepp och det sjuder en tvekande värme i vårmorgonens höga luft. Det är påskdagsmorgonens höga luft. Det är påskdagsmorgon och en liten gumma går på en stig genom skogen. Hon går där sakta, lite böjd och sammantryckt, klädd i svart, med svart silkeschalett på huvudet. Hon går den för henne mest vanda stigen, för hon är på väg till sin hemssockens kyrka. Hon känner färdvägen genom skogen över fälten, hon har gått den ofta. I såna här vackra vårmorgnar och när sommarens grönska ståt tåt, men också när träden flammade brandfärgade och när höstregnet gjort marken blöt. På vintern, när snön bjudit motstånd, har hon segat sig fram. Hennes plats i kyrkan har sällan varit tom vid gudstjänst.

Hon har sin psalmbok i hand, och som hon brukar den här dagen, en tät bukett påskliljor att vira om altarets träkors. Det är de första påskliljorna för året, de med korta skaft, som blommar tidigare runt hennes stuga än någon annanstans i bygden...

Den stugan med sin täppa ligger mot södersol med den täta skogen och höjden bakom som vakt mot nordanstormen. Marken runt om var den ljusa årstiden en matta, som bytte färg från vårens blommande sippor, genom hela sommarens flora. Lövträden växte fritt och där lönade fåglarna sin vän med sina glädjesånger.

Var det ett Eden där hon bor...

Kanske långt därifrån. Men det hände att folk gick hit för vederkvickelse. Präst, lärare och andra har gått till tant Hilda i Målslätten för att hälsa på, men också för att få av hennes trygga tillförsikt. Hört henne berätta sitt livsöde, ibland med sin lite kärva humor. Sin bibel kunde hon. Den hade både evangelium och krav och hon såg alltid en Guds mening med det som hände i hennes värld.

Ändå hade hennes liv varit mycket av gåtfullt lidande. När hon var flicka – sju år – blev hon stängad av en bagge så illa att bröstkorgen blev inklämd och hon

Hilda Olssons lilla stuga

blev puckelryggig. Men värst var det när hon 27 år gammal i arbetet på en loge fick ett högaffelskaft i magen. Bukhinnan brast med stora blödningar som följd.

Hon blev svårt sjuk – troligen bukhinneinflammation – och blev efter det aldrig helt återställd. Och hon kunde bara förtära ytterst lite föda resten av sitt liv. Hon bodde med sin mor, som sista åren låg till sängs i stugan och de levde på vad? De försökte sticka strumpor och sälja. Hon plockade lite bär också att sälja. En kanna mjölk kostade 25 öre, och det kunde de köpa en i månaden, men det behövde hennes mor, när hon var klen. Pension var ju en sak som kom senare. "Men", brukade tant Hilda säga när hon berättade om sitt livs besvärligheter: "Jag har ju ändå fått leva!" Men allt detta visste väl bara de invigda. De flesta såg henne bara som en liten böjd gumma.

Men så en dag – det var år 1946 – kom radions Lars Madsén med inspelningsattiraljer till den lilla låga stugan. Han fick tant Hilda att berätta om sitt liv, om sin tro, om sina reflexioner. Hennes lilla berättelse gick rakt in i lyssnarnas hjärtan, unga som gamla. Tant Hilda blev plötsligt känd i hela Sveriges land. Det pratades, det skrevs. Journalister och fotografer kom. Det kom post. Lantbrevbäraren som skulle till hennes adress fick överfullt. Brev, gåvor, matvaror, pengar. Till jul blev det hela postsäckar.

– Ja tänk sa hon, när hon via radion fick tillfälle att tacka för all vänlighet, tänk att det hördes ända till Köpenhamn, för därifrån har jag också fått brev.

Men hon bevarade gott sitt lugn i allt ståhej och levde sitt enkla liv som vanligt. Hon var lycklig, att hon nu kunde ge bort pengar också. Till missionen skänkte hon

och annat som låg henne väl om hjärtat.

Det är tio år sedan tant Hilda gick ur tiden. Det var en lördag i mars mot kvällningen, när helgmålsringningen från kyrkan ljöd över bygden. Hon bad sina hjälpare en sista gång lyfta henne upp så hon såg solen sjunka röd mot västerhorisonten. Det var ett sista avsked. Tant Hilda ligger begravd på Tåby kyrkogård under en gravvård av trä, tagen av en ekplanka ur farstubron till hennes stuga.

Vi vandrar hennes kyrkstig en helgdagsmorgon i bräckningen mellan vår och vinter. Där stigen börjar bakom stugan är den nästan igenväxt, och det är snår och stenar. Vi kommer ut på en körbasväg, som rundar mot öster för det stora berget. Det är svall-is i sluttningen, som för den som hade svårt att gå måste det varit besvärligt att passera. Skogen står allvarsam och det susar i träden. Men med ens ljusnar det. Bygden ligger öppen och stigen blir en körväg mellan fälten. Här såg tant Hilda kyrkan, och kyrkvaktmästaren såg från tornet när han ringde "en andra gång" sin vanda syn, den lilla svarta gestalten komma sakta gående.

Vi kan se bilden framför oss. Hur hon går en påskdagsmorgon med sina blommor. Den mörka skogen ligger bakom, solen lyser, lärksången stiger över fälten. Vad ljus över griften, han lever o fröjd...

En liten gumma, säger vi, ett litet sorgligt människöde. Men vad vet vi om lycka och olycka, om små och stora öden? Kanske kan en människa på jorden aldrig vara lyckligare än på kyrkvägen en vårens påskdagsmorgon när fåglarna sjunger. Gå som tant Hilda med blommor att skänka den frälsare hon tror på.